

2026. március 12. Fáklyás felvonulás

XVI. utca 26.:

Baross Gábor-telep kialakulás az 1899-1900-as évekre tehető. Weisz Gyula és felesége Libál Róza parcellázásának köszönhető. A még felosztatlan területekre először az I. és IV. utca közötti részen főként vasúti dolgozók telepedtek le. Az ő kérésük és javaslatuk volt, hogy a területet Baross Gábor vasminiszterről nevezzék el. A Tétényhez tartozó külterületet aztán 1905-ben Tétény község képviselő testülete elfogadta.

A telep gyors fejlődésnek indult és 1910-re már több mint 100 ház állt. A családok igen nagy gyerekszaporulatot produkáltak. Szükségessé vált egy iskola építése ám ezt Nagytétény község nem támogatta. Szerencsére a helyi lakosok 1909-ben megalakították a Polgári Kört, Ők kezdeményezték az iskola létesítését, melybe a szükséges felszereléseket, berendezéseket, padokat, sőt a tanító bérét is részben a Polgári Kör tagjai fedezték.

Az első iskola a XIII.-XVI. utca sarkán álló épület volt, melyet egy Böröndi nevű hentesből béreltek. A családi ház nagyobb terme lett az iskola, míg a fennmaradó rész a tanítói lakás lett. Értelemszerűen összeont tanítás folyt elsőtől hatodik osztályig. Egy-egy korcsoportban 2-4 tanuló volt. A tanító úr Richter József felváltva oktatta a gyerekeket. A megtanított anyagot a kicsiktől a nagyobb gyerekek kérdezték ki, míg a nagyobbakat maga a tanító úr kérdezte ki. A tanítás csak délelőtt folyt, délben a gyerekek hazamentek, otthon ebédeltek, majd a szüleiknek segítettek munkájukban. Ez az "idilli állapot" az első világháború kitöréséig tartott, amikor is 1914-ben behívták katonának a tanító urat. A tanévet nagy nehézségek közepette Richter József felesége fejezte be és ezzel az első iskola működése megszűnt. A tehetősebb szülők gyerekei Budatéténybe jártak át iskolába. Az épületben aztán, hentesüzlet, vegyeskereskedés, sőt vendéglő, majd az államosítást követően lakás lett. 2001-ben az újjá alakult Polgári Kör emléktáblát helyezett el a ház falán.

A háború befejeződése után, a leszerelt Richter József nem folytatta a tanítást, és iskolaépület sem volt.

IV. utca 12.:

Ismételten a Polgári Kör segített, aki ugyancsak bérelte a IV. utca 12. szám alatt Tomai családtól az épületet. Az 1919-ben megindult tanításkor, először visszacsábították a Budatéténybe járó gyerekeket. Ez egy amerikai segélynek volt köszönhető, hiszen a gyerekek tejberizst és kakaót kaptak. Az itteni első tanító Pigli János volt, akinek ez volt az első munkahelye. Nem is bírta sokáig, hiszen még a tanév vége előtt távozott. Ekkor rövid időre visszatért Richter József, azonban 1922-ben végleg szülőfalujába távozott. (Közben Richter ittléte alatt a telep postamesteri tisztét is ellátta.) Ekkor végleges megoldásként Zavagyák Cirill

és Tessely Károlyné lettek a tanítók. Ők majd az 1925-ben megindult új iskolában is tanítottak. A gyerekszám gyors növekedése következtében előbb 3 , majd 1923-tól már öt pedagógus foglalkozott a gyerekekkel A kéttantermes iskola, mely igazgatói lakással, irodával rendelkezett, már nem tudta ellátni az oktatási feladatokat. Ezért 1925 őszén, az akkori Apponyi út 66. szám alatt (ma Dózsa György út 84-94.) indult meg az oktatás. Ez a mai iskola eredeti épülete, melyet számos bővítés követett De ez már egy másik történet.....

Garbóci László helytörténész

Monostoriné Szeleczy Gabriella iskolatörténeti összefoglalója

Tisztelt Ünneplők!

Kedves Vendégeink, Diákok, Kollégák, Szülők!

Szívemhez nőtt feladatot kaptam. Nem azért mert könnyű, hanem, mert szép feladat centenáriumi beszédet tartani.

Nekünk magyaroknak még államunk sem volt, de iskolánk már igen, Pannonhalmán.

Az iskola, megtartó erővel bír. Egy miniatúr világ, egy egész kis mikrokozmosz. A kinti világ mása. Remények, álmok, félelmek, titkok helyszíne. Betölti az ifjúság ígérete. Itt nevelkedik a nemzet jövője.

A 100 éves épület ma ünnepi díszben áll, mely a hosszú évek alatt folyamatosan épült, korszerűsödött, elnyerve mai alakját.

Pedig a kezdet nem volt egyszerű. Amikor 1925-ben letették ennek az épületnek az alapját, már 14 éve folyt oktatás Baross Gábor-telepen. Az itt élő családok mindent elkövettek, hogy gyermekeiknek iskolája legyen. Az épületek és a körülmények mostohák voltak, de 1911-ben Richter József a Polgári Kör által bérelt házban megkezdte a tanítást. A palatáblán megjelentek az első bizonytalan betűk, de hamarosan már írtak, olvastak és számoltak a gyerekek. Az 1920-as évek elejére már több, mint 100 diákot oktattak a második épületben, de a helyzet itt is tarthatatlan volt, s megkezdődött a szülők harca a jobb iskoláért. A telek is meg lett felajánlásból, és egy év alatt megépült a két modern tanterem az akkori Apponyi út 66-ban. Az 1925-ben letett alapkö után szorgos kezek által felépült a harmadik iskola, amit, 1926. október 2-án az első ünnepélyes átadó után, hamarosan már bővíteni is kellett. Az 1930-as évek végére a 3 új terem helyett 5-tel gyarapodott az épület, és a helyi újságok örömmel számoltak be az ünnepélyes újabb átadásról. Az 1950-es évek végére már 12 tanterem várta az egyre nagyobb létszámú gyereksereget. A 60-as években elkészült a tornaterem és az emeletráépítés, mellyel konyha, ebédlő, és könyvtár is lett.

1975-ben a harmadik épület kezdetének 50 éves évfordulójára elkészült az udvar és a sportpálya, tovább szépült az intézmény. Szükség is volt rá, mert egyre több gyermek tanult a falak között, s az 1980-as évek végére nagyobb felújításra volt szükség ismét, emiatt néhány tanévre elköltözött a tanítás, hogy egy megszépült épület fogadta vissza a diákokat és tanárokat.

Az épület külső és belső képe a 2000-es évek végétől nyerte el mai alakját. Mint a kezdetektől a mindenkori fenntartók és a szülők együtt tettek meg mindent, segítették az évek alatt a barossi iskolát.

2000-ben, a 75. évfordulón új nevet kapott az intézmény. Hivatalosan is felvette Baross Gábor nevét. A 19. század kiváló politikusának személye összeköti történelmünket határon innen és túl, alakja és munkássága büszkén követendő, méltó példaképet ad számunkra.

Az épületet élettől a diákok és pedagógusok, valamint itt dolgozók munkája töltötte meg mindenkor. A tanárok tudása, személyisége, türelme, szeretete alakította és alakítja az itt tanuló diákokat, akik gyermekként, majd szülőként, majd nagyszülőként lépték át a kaput. Generációk alakították a barossi szellemiséget.

A változás fontos, a megújulás az élet rendje. A padok kicserélődhetnek, a mi feladatunk azonban megtartani és tovább vinni, amit az őseinktől örököltünk, tovább írni az iskola történetét a diákok, a tanárok, a szülők, az itt élő barossiak örömeire a következő 100 évben.

Mert az a mi iskolánk, és jövőnk, amit megteremtünk magunknak.

2025. szeptember 20.

Monostoriné Szeleczy Gabriella